

S. N. S.

EXERCITIUM ACADEMICUM

DE

MYTHOLOGIA

FALSO

PRÆSUMTA

GEN. III,

CUJUS PARTEM PRIOREM,

CONS. AMPL. FACULT. PHILOS. IN REG.

ACAD. ABOËNSI,

PRÆSIDE

LAURENTIO O. LEFREN,

L. L. O. O. ET GRÆCÆ PROFESS. REG. ET ORDLN.

Publico examini subjicit

JOHANNES SUNDWALL,

Satacundensis,

IN AUDITORIO MAIORI DIE XVIII. JUNII,

ANNO MDCCCLXXXIII,

Horis ante meridiem consvetis.

ABOË,

TYPIS VIDUÆ REG. ACAD. TYPOGR. JOH. C. FRENCKELL.

Kongl. Maj:t
Tro-Tjenare och Major
Sant
Riddare af Kongl. Majts Svärds Orden,
Wålborne
**Herr FRANTZ HENRICH
VON KNORRING,**

Et uti et ädelt bröst hysa et wälgorande hjerta, det är at vara
en rätt Hedersman. Til et sådant beröm äger Wålborne Herr
Majoren och Riddaren fullkomlig rättighet. Jag behöver ej söka
långväga bevis på denna angenäma sannin-en. Min Faders hus
är fult af lefvande wittnen, som icke jáswas kunna. Vi äro alle
lika tacksamme, men vi äro icke alle lika lyckliga at kunna visa
vår tackshet offenteligen. Sådant är mig allena för det närvä-
rande förbehållit. En lästlig plägded at tillskriva Wålgärningemän
sina snilleprofs är en omständighet, som gör mig i denna delen lycke-
ligare, än mina anhöriga. Jag anser altså för en stor förmän at
jag derigenom får tilfälle at utöva en så lät och glad plikt, som
den är, at inför hela den hedervärda allmänheten, både å deras
och egna vägnar, ådaga lägga, huru stort würde wi billigt sätta på de
många wålgarningar, hwarmed Wålborne Herr Majoren och Rid-
daren, från flere tider tilbaka, behagat både hedra och hugna os,
samt huru högt jag för min del i synnerhet vördar en Herre, som
med sina ålstans vårdar egenhaper tillsyndar sig hela sin orts Hög-
altning. Så vördnadsfulla de känslor äro, som uppfylla mit hjers-
ta, när jag påminner mig den ynnest hwarmed Wålborne Herr
Majoren och Riddaren altid behagat bewärdiga mig, så oeflätlig är
och min hjerteliga önskan, at den Högste Guden täckes förlåna Wål-
borne Herr Majoren och Riddaren den oefattbara förmän at intil
ålderdomens yttersta mål få uti en frist och sund Kropp hysa en nögd
och glad själ, upfyld med lifligaste känning af Dens Nåd, som sty-
rer alla våra öden, samt den glädjen at under hela Dess återstående
wandring ibland de dödeliga se sin förnäma Famille beständigt
blomstras mit en blid lyckas bagn. Så önskar nu och framgent

Wålborne Herr Majoren och Riddarens

Hdmjukaste Tjenare
JOHAN SUNDWALL.

VIRO
PERQUAM REVERENDO ATQUE DOCTISSIMO,
Dn. MATTHIÆ SUNDWALL,
Comministro Ecclesiæ, quæ DEO in Kumā & Harja-
valda colligitur, fidelissimo,
PARENTI OPTIMO.

*Cognitio Veritatis & exercitatio Virtutis duarum instar
alarum sunt, quibus ad arcem felicitatis evolatur. Ut
quisque id agit diligentissime, ut liberi his pennis mature
instruantur, ita nomen boni Parentis rectissime tuetur. Tu,
Parens Optime, cum me ab ipsis inde cunis tenerrimo amo-
ris affectu semper prosecutus sis, & adhuc quotidie perse-
quaris, ad id summa cura, summo incubuisti studio, ut hæc
mibi subsidia felicitatis quam citissime & verissime procura-
res. Mibi autem quantum in utroque genere licuerit profi-
cere, id non tam verbis, quam factis ostendi debet. Quem nunc,
Parens Optime, enixus sum, primum ingenii factum, eum
Tibi hodie, ut qualiumcunque profectuum qualemcunque dun-
taxat indicem ac testem, qua decet reverentia exhibeo. Quam
Tuis ipse laboribus sevisti, Tuis ipse sumtibus rigasti plan-
tam, ejus primum fructum Tibi eo majori gratiæ fiducia
offerо, quod ex ipso adveclus Paradiso veritatem rerum ibi
gestarum, quam aliorum curiositas, aliornm incredulitas in
suspicionem fictæ Fabulæ adduxit, qua par est simplicitate ac
sinceritate vindicatam dare satagit. Ut hæc mea oblatio eo
gratiorem spiret odorem, thura addam suspriorum, ex inti-
mis animæ penetralibus fusorum, velit Deus O. M. non
Tibi solum, Parens Optime, sed Optimæ etjam Matri, una
cum carissimis fratribus ac sorore carissima, perennem felici-
tatis florem ex gratia largiri. Sic vovet semper
que vovebit*

OPTIMI PARENTIS

*Obedientissimus Filius
JOH. SUNDWALL.*

PARENTE OPTIMO

§. I.

Tam multæ & variæ sunt doctorum hominum de *Serpente Seductore*, cuius MOSES Gen. III. 1. seq. mentionem injecit, sententiæ, ut earum ne numerum quidem inire possumus. Nec historiæ loci litterariæ magnopere prodeisset, si quis vel universas ad unguem enumerare vellet. Novisse sufficiat, quænam potiora sint argumenta, quibus hinc veritatem *historiam*, illinc vanitatem *mythologicam* hujus narrationis, adstruere conati sint eruditii. Hoc enim & olim quæsum fuit, & etjamnum quæritur, *utrum Moses veram historiam, an fictam tantummodo fabulam hoc loco memoriarum prodiderit*. Ex utra harum hypothesisum parte veritas pugnet, eo plus interest adecurata tenere scientia, quo certius constat, non multorum modo *dictorum Scripturæ*, sed variorum etjam *locorum Theologiarum* veritatem ex vera solutione hujus quæstionis pendere, id quod infra, suo loco, prolixius ostendere constituimus. Quoniam igitur nobis semper per fasum habuimus, verba Principis historicorum non *mythologice*, sed *historicæ* intelligi debere, operæ pre-

LOH SUNDWALI.

tiuum

tiū nos facturos speravimus, si hoc qualicunque inge-
nii specimine operam nostram eo conferre satageremus,
ut rite collectis, probeque expensis primariorum ar-
gumentorum momentis, quibus ab utraque parte pu-
gnari solet, quoad ejus, per tenues nostras vires, sie-
ri posset, dilucide certoque ostensum iremus, *quid tan-
dēm de tota hac controversia veritati congruenter statuen-
dum esset.* Neque enim unquam tanti esse putavimus
ratiunculas, quas pro sua opinione adferre solent,
qui Mosen hoc quidem loco sacrum *historiæ* textum
profano *Mythologiæ* panniculo deturpassé opinantur,
ut tot grandia & gravia elevare possint pondera ar-
gumentorum, quot adduci sverunt ab iis, qui huic
contrariam tuentes sententiam, *omnia vere gesta esse*
*defendunt, ut clara & certa Scripturæ littera, neque My-
thologice, neque Hieroglyphice, sed perfecte historice intelle-
cta docet,* Prius autem quam manum operi admove-
amus, hoc præcipiendum videtur Lectoribus, ut ne
omnem argumenti gravitatem ex tantillo conamine
nostro metiantur, sed ipsi rem adulatiori subjiciant e-
xamini, profundius rimantes & solerius expendentes
ea, quæ nobis, per maximam temporis angustiam,
non nisi obiter inspicere & leviter adtingere licuit.
Neque enim nobis tantum vel ingenii ad exco-
gitandum, vel judicii ad examinandum concedere pla-
cuit fortunæ, quantum sine dubio postularetur, si to-
ta hæc cauſa ad vivum reſecanda effet. *Plus enim in
recessu habet, quam quod paucis pagellis includi posſit.*

A 2

Quem-

Quemadmodum enim, hac hypothesi admissa, variaveruntur dicta Scripturæ, quæ hanc Mosis narrationem historice intelligendam esse, direxerit & diserte docent, ita eo quoque valet hic doctorum hominum conatus, ut non pauci fidei Articuli, qui contraria nituntur sententia, fundamento labefactato, non possint non aut collabescere penitus, aut magnas certe rimas agere & opinione funestorem subire mutationem, prout quisque aut latius extenderit limites pericopæ, quam Mythologice explicandam præsumferit, aut in elicienda exinde doctrina longius evagatus fuerit, quam leges interpretandarum Mythologiarum permittunt. Sed hæc hactenus. Nunc ad institutum progredimur. In antecessum vero Te, Lector benivole, quo decet studio & officio rogatum imus, velis innocuum nostrum conatum æqui bonique consulere, in melioremque interpretari partem.

§. II.

Ut igitur cuilibet adpareat, quod §. I. verbo innuimus, eo valere hypothesin, quam nobis nunc resellendam sumsimus, ut tum Scripturæ auctoritas, tum Theologice integritas hand exigua ex parte in periculum vocetur, hoc adserendum statim uno altero eorum exemplo demonstrasse non poenitebit. Præcipuum eorum argumentum, quo si etiam tantum fabulam a Mōse hoc loco narrari, nobis persuadere fatigunt hujus hypothesos defensores, exinde se sumisse dicunt, quod bonus

Mō-

MOSÉS, nulla mentione facta *mali genii*, quem tamen
Theologi primariam personam in hac scena egisse sta-
tuunt, *serpenti facultatem sermocinandi & ratiocinandi*
tribuit, quod naturæ repugnet bestiæ, quam & bru-
tam & mutam esse, omnes necesse habent fateri. Hanc igitur
præmissam tantum abest, ut idoneis rationum præ-
sidiis munire valeant, ut potius, puram putam com-
mittant petitionem principii, *hypothesin hypothesi demon- + strantes*. Neque enim in cerebro meticuloſi alicujus
Theologi primum adparuit spectrum, quod hic ordo
eruditorum *Serpentem Seductorem* obſedisse docet, sed
verum ortum ex Sacris Litteris omnino duxit. Ipſe
enim SALVATOR facti veritatem haud obſcure ad-
ſtruit, cum diabolum nomine *patis mendacii* insignire
non dubitet, ejusque veneficio *primum tribuat homicidium* Joh. VIII: 44. Quis enim non intelligit, hac no-
menclatura certissime alludi ad tristes scenæ partes,
quas hic *hostis humani generis, persona serpentis induita*, in paradiſo egit. Idem ob oculos habet Sanctus
JOHANNES, ubi peccati initium ad diabolum refet,
diserte docens, ideo adparuisse Filium Dei, ut deſtruueret
opera diaboli I. Ep. III: 8. Johanni succenturiatur PAU-
LUS, qui non tantum paria docet Ebr. II: 14. fed &
exquisitissima moltoque momentosissima inter ADA-
MUM & CHRISTUM instituta comparatione, quæ Rom.
V: 12. sqq. legitur, non ad vanam Mythologiam, sed
ad veram historiam eo certius respexit, quod nisi hoc
admittatur, aut multa dicendo nihil dixisse statuendus

fit, aut, quod eodem fere redit, loco solidi argumenti
 aures bonorum Romanorum meris demulcisse fallaciis.
 Si cui haec satis clara & certa non videantur, is &
 clariora & certiora inveniet, si evolvere velit Apoc,
 XII: 3. 9. XX: 2. Quis vero tam remotus esse pos-
 test ab omni, non dicam vera *religione*, sed sana *ra-
 tione*, ut ferendas putet ineptias *Anonymous*, qui (a) δέκαν
 μίγας πυρῆς interpretatur *sanguinem*, vix alia inductus
 ratione, quam quod hic succus, rubro imbutus *co-
 lone*, per vasa transit teretia atque rotunda, *formam ser-
 pentis* utcunque referentia. Nam quod addit de ori-
 gine temperamentorum in alia atque alia *sanguinis* qua-
 litate querenda, id inter *petitiones principii* merito re-
 ferimus. Neque enim credibile est, ex caussa, quæ
 quotidie saepiusque variatur & mutatur, in solidum
 pendere effectum, qui plurium annorum spatio vel i-
 dem manet, vel saltem non admodum insignia neque
 incre-

(a) Hoc Scriptum, idiomate adornatum Germanico,
 sic inscribitur: *Eden, das ist Betrachtungen über das Pa-
 radies, und die darinnen Vorgefallenen Begebenheiten: nebst
 einer Vorrede von D. Carl Friedrich Bardt, Professor zu
 Gießen, Frankfurt am Main, bei Barrentapp 1772. oct.*
161. Seiten. Hic Auctor eorum, quæ in *Paradiso* gesta,
 aut dicta sunt, alia proprie, alia *Mythologice* interpretatur,
 quamvis non obscene, ut fieri a plerisque solet, minus
 tamen ad res adposite, merito ea propter castigatus ab
 Ill. J. D. *Michaëlis* in *Orientalische und Exegetische Biblio-
 thek*, dritter Theil Num. XXXI. pag. 134. seqq. unde nos
 occasionem in has meditationes incidendi sumsimus.

) 7 (

incrementa neque decrementa capit, ut ab aliis dum observatum est. (b) Quamvis autem hæc, & alia ejusdem farinæ, huic Scriptori ne in mentem quidem venissent, si modum novisset, quo *consecularia moralia ex fictis fabulis deduci debeant*, in eo tamen aliis suæ sectæ hominibus multo se gessit laudabilius, quod rem suam animo, quam judicio meliori agere instuerit. Nam cum ceteri *Mythologiarum* patroni, ut plurimum, adeo partim *insuffas*, partim *obscenas* consecrari soleant *Allegorias*, ut honestas, quam auribus lectorum debemus, eas recensere prohibeat, hic sua omnia ita adornare voluit, ut neque *veritati religionis*, neque *sanitati rationis* officerent, bona fide, ut videatur, ignorans, *quid monstri in ipso fundo sua alat hypothesis*, ad quam nunc penitus inspiciendam, rectiusque æstimandam progredimur.

§. III.

Proximum nunc esset, ut quid periculi aliis atque aliis *fidei articulis* ex hac ipsa hypothesi immineret, breviter ostenderemus, nisi prius necesse videtur investigare, *quid ipsi Moysi de hac re persuasum fuerit*. Nam cum is non tantum plurimis & maximis inclinasset miraculis, quibus populo Israëlitico, se divinitus missum esse legatum, ita evictum daret, ut nulla

(b) Ill. Joh. Dan. Michaëlis l. c. p. 148. sq.

nulla dubitandi cauſſa ſupereret, ſed adeo etiam familiari uteretur conſortio Numimis, ut ipsi non tam servi, quam amici loco eſſet, ob eamque cauſſam reliquis Prophetis tantum anteiret claritate cognitionis, quam ex divina hauerat revelatione, quanto diſtinctius voluntatem Domini novit ipſe *prefectus domus*, quam ceteri *domestici*, qui ad ipliū jufſa adcommodare debent omnia, quae in uſum familiæ quaenque occaſione agant, Num XII. 6. 7. 8. Ebr. III. 5., Nullum igitur dubium, quin *Moses Omnia, quae ſcripſit, Dirinx vel revelationi, vel inspirationi debeat.* Cumque Deus loco citato diſerte ſignificet, ab indole revelationum, quae Moſi contigerant, removeri debere quicquid *obſcuri*, minusque pervii & aperti in vaticiniis Prophetarum occurrere videatur, ab his *Mythologiarum promis condis* jure jam quærere poſſemus, quā tandem fronte a nobis poſtulare queant, ut noſtrum calculum tam indoctis adjiciamus argutiis, tam ineptis nugis? Num *Theologi*, aut *Philosophi* ſe nomine dignum oſtendit, qui *queſtionem omnium diſcillimam a ſcriptore omnium peritifſimo, ratione omnium infantifima ſolutam ſciftit?* Ego ſane non putaverim. Sed tria hæc momenta paulo diligentius feorſim expendiſſe juvabit. Quæ diſciliōr haberi debet *queſtio*, quam quæ *de ultima mali origine* iſtituitur? Notum ne eſt omnibus, quantopere inter omnes fere gentes omnibus mundi temporibus de graviflmo hoc argumento diſputatum ſit? Quis *Moſe* peritior vel mente
con-

concipi potest Scriptor? Quis tantæ liti dirimendæ habilior? Ab eo ne, quem DEus O. M. non optimo tantum animo & maximo ornaverat ingenio, sed supernaturalis etjam tum *revelationis*, tum *inspirationis* plenissima mensura auxerat, ab eo ne, inquam, hujus *problematis solutionem omnium certissime expetitur?* Ab eone, qui omnium *arcanorum* plenissima instructus *scientia* sibi propositum habebat *generis humani antiquitates describere ultimas*, jure expectat & *Theologus & Philosophus*, ut hoc in primis solvat problema? Si vero laudatam libri citati pericopam *Histories* intelligere velis, omnem hanc quæstionem & simplicissime & perfectissime solutam invenies. Si vero contra hic nodum in scirpo quærere velis, veram *Historiam* in vanam *Mythologiam* transformando, omnia invenies contraria. Tantum enim abest, ut hæc explicandi ratio *nodum legitime solvat*, ut potius contra magis *eum constringit*, duriusque efficiat. Quod ne gratis dixisse videar, rem instituto experimento evincam. Ponamus tantisper, veram esse hypothesin, quam nos impugnamus. Quod si igitur *fabulam*, ut *fabulam*, tractare (*c.*) velimus, ad *oculum* adparebit, 1a

B alia

(*c.*) Fabulæ hoc modo tractari debent, ut ex tota *historia ficta* doctrina eliciatur intenta. Quod si vero quis ex singulis verbis aliquid arcani exculpere satagit, nugas agit, & quod mera fabula esse debebat, id in *Scripturam* mutat *hieroglyphicam*, quæ a fabula toto cælo distat. Vide sis Ill. *Job. Dav. Michaëlis* l. c. pag. 149 ubi sci-

alia omnia, quam quod in quæstione erat, consequi.
 Hoc enim pacto haec fere inde elicies COROLLA-
 RIA. 1:o *Nitimus in vetitum semper, cupimusque nega-*
 ta. 2:o *Principiis obſta, sero medicina paratur.* 3:o
Omnes mulieres natura ad novitatis cupiditatem trahunt-
 tur. 4:o *Noli nubere uxori tuæ.* 5:o *Bonum & ma-*
 lum judicio sensum non est aſtimandum. 6:o *Nolijactu-*
 ra *Sanctæ simplicisque veritatis vel divinam Scientiam*
 redimere. 7:o *Vive tua forte contentus.* 8:o *Nunquam*
expletur, nec satiatur Scientiae cupiditatis ſitis. 9:o *Ni-*
mium Scientiæ fastigium periculofum. 10. *Sancta sim-*
plicitas auro contra chara. Haec & alia ejusdem or-
 dinis & generis porismata ex illa pericopa, tanquam
ficta fabula, deduci poſſunt. Quis vero non videt,
 nullum omnium nodum ſolvere quæftionis de origine
 mali? In ſingulis enim natura Humana initio talis fu-
 fe permittitur *in protoplastis, qualis in posteris eorum*
 hodienum eſt. Atque hinc magna fit significatio,
 hanc hypothefi purum putum involvere naturali-
 ſum, qui loco divinæ revelationis humanam rationem
 adoptat, unde prono quaſi alveo fluit, ea *interitum*
importari non paucis Fidei Articulis, primi Ordinis, qui
 labentes ſecum in ruinam trahunt quicquid in aliis,
 non ex ratione, fed ex revelatione pendet. Exempla
 te obſeruat, poſito quod fabula ſit, nec quid ſerpens, neq;
 quid arbor verita ſit, ſeorsim queri debare, quod qui-
 dem adſertum, adductis idoneis exemplis, egregie ut ſo-
 let, illuſtrare non intermittit.

prioris generis præbent hi tres Articuli: *De primæva
imagine divina; De profundissima naturæ humanae per-
lapsum orta corruptione; De Christo Mediatore & Salvato-
re generis humani.* Plures nominare non vacat. Quum
enim Moses divino instructus mandato religionem in-
stituerit, cuius nucleus erat *CHRISTUS*, & ut usui hu-
jus inserviret religionis, quidquid in antiquitatibus
generis humani deprehenderat ad prime cognitu neces-
sarium, memoriae posteritatis mandaverit, verisimili-
mum est, ab ipso omissum non esse responsum ad que-
stionem, cuius solutionem non omnes tantum lectors ab
eo expectant, ut nuper monuimus, sed ipse omnino neces-
se habebat in primis Fidei Articulis ponere. Nam cum
peccator & Salvator se mutuo respiciant, ut relata, &
eo pretiosius inveniatur sacrificium Christi expiatorium,
quo atrocius sit peccatum eo expiandum, nullo pacto a
nobis impetrare possumus, ut eredamus, eum hoc lo-
co *Mythologice*, quam *Historice* intelligi maluisse.
Quid? quod multitudo conjectariorum, quæ ex sœpi-
us laudata *Historia pericopa* deduci possunt, vix
permittat, ut pro ficta fabula habeatur.

§. IV

Si unus hic locus Historiæ Mosaicae sumi pos-
set aliter, ac littera scripta docet, nihil obstare ma-
gnopere videtur, quominus idem valeat de ceteris,
qui tribus primis capitibus continentur, adeo ut peri-

culum sit, ne omnis *Historia creationis* venditari aliquid possit pro *scripto Mythologico*. Nec hic valde vanus esset metus. Primum enim ignotum non est, quam ad *temeritatem propensum sit ingenium mortalium*. Deinde ubi semel modestiae & prudentiae nuncium miserunt haud facile est dictu quo usque audacie & *lasciviae progreedi* possint antequam in gyrum rationis se cogi patientur. Tandem vero nec reticendum, idoneam nobis caussam esse, cur *omnia reliqua prius Mythologice intelligi* posse concedamus, quam hoc unum, de quo nunc quærimus. Si hoc tibi absurdum videatur, statim alium accipies sensum, simulac didiceris, quo nixi fundamento hoc *paradoxum* enunciaverimus. Tanto, scilicet, unumquemque horum capitum locum esse putamus graviorem, quanto gravior sit quæstio ad quam in unoquoque eorum respondeatur. Operæ igitur pretium fecerimus, si Lectoribus seorsim expendenda proposuerimus *pondera quæstionum*, quas MOSES in duobus superioribus & quas in uno hoc tertio Libri primi capite sibi solvendas sumserit. In hoc scilicet ad sequentes respondet quæstiones, quas sibi in primis a *Theologo* proponi posse intellexit: 1:o *Utrum semper tales fuerunt homines, quales hodie inveniuntur, an vero citius aut serius notabilem quandam mutationem subierunt?* 2:o *Utrum in pejus, an vero in melius mutati sunt?* 3:o *Utrum leviter, an vero graviter corrupti sunt?* 4:o *Utrum unus, an vero plures?* 5:o *Utrum pauci, an vero cuncti initio corruptionem admulcerunt?*

serunt? 6:o Utrum suo ipsorum motu, an vero impulsu
 alieno lapsi sunt? 7:o Utrum horum alterutrum, an vero
 utrumque simul admittendum est? 8:o Posita causa aliena,
 utrum ea in ipso DEo, an vero in certa quadam
 creatura queri debet? 9:o Si hoc, utrum haec data ope-
 ra, an vero sola imprudentia mali causa existit? 10:o
 Si dolo malo tribuenda est depravatio, utrum is teclius,
 an vero apertius est adhibitus? 11:o Utrum major, an
 minor astutiae gradus in creatura seductrice adparet? 12:o
 Utrum illa ipsa, quae adparebat, creatura presumi po-
 test suo ipsis instinctu egisse, an vero idonea adest ratio
 suspicandi, aliam homine præstantiorem sub forma creatu-
 ræ homini inferioris latuisse, ut eo certior esset eventus,
 quo teclius vera fraudis causa lateret? 13:o Utrum alterum
 hominis partem, an vero utramque adfecit ma-
 tum? 14:o Utrum omnes, an vero certam aliquam, vel
 certas alias hominis facultates pervertit? 15:o Utrum
 haec pervercio neque latius patuit, neque altius penetravit,
 quam ut sanis monitis & bonis exemplis perfecta parari
 posset sanatio, an vero tam profundum ac desperatum fuit
 vulnus, quod omnes Hominis partes, vires, facultates de-
 pravavit & deturpavit, ut nullo alio remedio sanari pos-
 set, quam quec pretiosissimo ex sanguine Filii DEi uni-
 geniti parata est? Quum vero MOSES facile potuerit
 præsumere, magnopere Theologi interesse, ut tanti
 momenti dubia rite solverentur, eo minus negari de-
 ber, quominus hanc Historiam hoc consilio adoruaverit,
 quo certius constat, nihil in tota Theologia neque re-

34

ctius quæri, neque utilius inveniri posse, quam quod
in his ejus responsionibus continetur. *Nihil igitur*
instituto Mosis magis cogitari potest CONTRARI-
UM, quam hanc Historiaꝝ particulam, que omnium &
ponderosissima & momentosissima merito haberi debet, in
insulam convertere Mythologiam, cuius explicatio & ad-
plicatio nihil certi habet & quod habere videtur id eo va-
leat, ut in cassum cadat religio, quam divinis Auspi-
cis instauraverat, & cuius partim illustrationi,
partim confirmationi consulturus hunc ipsum memo-
riarum librum & data opera consignavit & ceteris
libris, qui institutionem religionis proprius adtingunt, sa-
pientissimo consilio præmisit. Eo certe animo hunc
sibi laborem non sumsit hic Deus Historicorum, ut
otiosis quæstionibus & cerebrosis disputationibus æter-
nam præberet materiam, sed ut veritati atque virtuti
tum firmamenta, tum incrementa non minus sa-
pienter quam diligenter procuraret. Quod ad illud
attinet momentum, quod hic numero decimo posui-
mus, non dubitamus fore, qui se hoc loco tale quid
non exspectasse fateantur. Sed hi erunt fere, qui,
nescio quam ob cauſam, non attenderint ad scopum
Mosis, quem modo innuebamus. Hunc si investiga-
re velint, aliter sensuros, non tam speramus, quam
confidimus. Nostro enim judicio ad hanc tandem quæ-
ſtionem redeunt omnes præcedentes, quippe quæ in
hac tanquam in centro quiescunt. *Doctrina enim de*
Christo Mediatore & Sospitatore est, ut §. III. verbo
obser-

obſervavimus, anima & medulla, ſpiritus & nucleus, ac
 quinta quaſi eſſentia totius cultus Leuitici, qui Oeconomia
 Moaica nititur. Hujuſ nervus in ſacrificiis conſtitit.
 In primis vero hic in cenuſum veniunt ſacrificia ſic dicta
 cruenta. Haec inde ab exitu Iſraēlitarum ex Aegypto
 uſque ad exitum JEſu ad Golgatha quotidie & mane
 & vespere maſtabantur. Ubi vero certa celebraabantur
 feſta, toto die ſacrificiorum ſanguine fumabant altaria.
 Uno illo die, quo Salomo templum Domini inaugu-
 rabat, maſtata cognovimus XXII milia taurorum
 & CXX milia ovium. Quot vero millia doliorum
 ſanguinis toto tempore veteris foederis effusi numerari
 censes? Jam vero cum haec tanta ſanguinis ab-
 undantia non niſi mera eſſet umbra Sanguinis Christi,
 ut diſerte docet Paulus Ebr. X. facile intelligere da-
 tur, quam opportunam Moſes hoc loco habuerit oc-
 caſionem praeſcripſi lectoribus, ut alta mente reponerent
 omni gravitate graviorem & omni atrocitate
 atrociorē effectum lapsus, qui ex tenore religionis,
 eius ipſe iuſtificationem ex mandato Numinis proce-
 raverat, alio ſmegmate elui non posset quam ſanguine
 FILII DEI unigeniti.

Quod ſi jam comparationem instituere velim uis inter
 duo genera quaſtionum, quas §. §. III. & IV. enu-
 meravimus, altenum ad quod ex I. & II. & alterum
 ad quod ex III. Capite reſpoſiones peti poſſunt, haud
 diſſiculter inveniemus, magis cognitione neceſſaria eſſe mo-
 menta hujuſ, quam illius generis quaſtionum & reſpon-
 fio

sionum. Nonne igitur inde magna sit significatio, Mo^{is}
omnino propositum fuisse ad utrumque genus quæstio-
num respondere, & quidem potius ad *hoc*, quam ad
illud. Si æqualia posueris momenta quæstionum, æ-
qualis certe utilitatis erunt reponiones. Hac etiam
hypothesi contenti esse possumus. Quæ igitur nos
cogit necessitas, ut statuamus, priora duo capita *Hi-
storice*, unum vero tertium *Mythologice* intelligendum
esse? Nonne æqualium æqualis esse debet ratio. Aut
igitur non potuit MOSES, aut non voluit ad utrumque
genus adornare idoneas responiones? Neutrū in tan-
tum Historicum convenit. Non hoc, quia velle debe-
bat, quod tam vehementer pertinebat ad *usum religi-
onis*, quam DEUS O. M. ejus ministerio instituen-
dam curaverat, ut nisi admitteretur sarta tecta ma-
nere non posset, sed, uti super observatum est, ne-
cessē haberet omnem revelationis laudem amittere
& in merum degenerare naturalismum. Poteſt hoc
de Mose vel mente concipi? Sed forte, inquies, non
potuit. Quis tum posset? Qui tam intimo Numinis con-
fortio utebatur, ut hoc passu omnes Prophetas longo post
se intervallo relinqueret, num illi hoc mysterium pror-
fus incognitum statuere licet? liceret si DEUS ei inspi-
rare noluisset; sed unde, DEUM hoc noluisse, demonstra-
bis? Si bene cupivisset *Religioni*, utique debuisset reve-
lare. At huic non potuit non optime velle. Non igi-
tur dubium, quin voluerit, & quidem
quam maxime serio.